

Міністерство освіти і науки України

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНЕ УЧИЛИЩЕ № 8

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСОБИСТОСТІ
ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

/методична розробка/

Підготувала:
ЗОЗУЛЯК Ірина Іллівна,
*викладач спеціальних дисциплін
з професійно-теоретичної підготовки
кваліфікованих робітників кулінарного
профілю та ресторанного господарства,
класний керівник*

м. Чернівці,
2022 р.

ЗОЗУЛЯК Ірина Іллівна, спеціаліст вищої категорії, викладач спеціальних дисциплін з професійно-теоретичної підготовки кваліфікованих робітників кулінарного профілю та ресторанного господарства, класний керівник

Розглянуто і схвалено методичною комісією викладачів спеціальних дисциплін та майстрів виробничого навчання кулінарного профілю та ресторанного господарства

Протокол № 4 від 03 листопада 2022 р.

Анотація: У зазначеній методичній розробці висвітлюються питання управління розвитком особистості здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти як необхідного фактору навчання та виховання суспільно активної свідомої особистості. Питання управління розвитком особистості здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти, формування національних й загальнолюдських духовних цінностей є надзвичайно актуальним. Сьогодні державі особливо, з огляду на безпекову ситуацію, що склалася, потрібні патріот, сучасна всебічно розвинена особистість, яка могла б почуватися комфортно, вільно у розвиненому суспільстві. Основними шляхами досягнення повинно стати формування ціннісних, моральних і професійних орієнтацій. Може, за умови використання, сприяти підвищенню кваліфікації та професійному розвитку педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, яких цікавить зазначена тематика.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Управління розвитком особистості здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти	5
1.1. Особистість здобувача освіти, розвиток, виховання і формування особистості	5
1.2. Особливості контингенту здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти	9
1.3. Проведення психолого-педагогічної діагностики особистості здобувача освіти	11
ВИСНОВКИ	17
СПИСОК використаної літератури	18

ВСТУП

Професійна (професійно-технічна) освіта посідає одне з провідних місць в оновленні економіки, практичному запровадженні досягнень науки і техніки, впливає на основні напрямки роботи педагогічних працівників.

На сучасному етапі розвитку педагогічної думки в Україні, питання управління розвитком особистості здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), формування національних й загальнолюдських духовних цінностей є надзвичайно актуальним. В умовах сьогодення є очевидним, що освіта потребує докорінної переорієнтації. Майбутнє має бути освячене відродженням і розвитком нації, держави, науки й культури, освітніх і виховних систем, високою духовністю й мораллю, свободою особистості і розмахом творчих сил людини. Висвітлення проблеми варто розпочати з розгляду ключових понять визначеної теми: «управління», «розвиток», «особистість».

Управління – це процес впливу однієї особи на іншу відповідно до поставлених завдань.

Розвиток – дія; процес, унаслідок якого відбувається зміна якості статі, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. *Розвиток людини* – це розгорнутий у часі процес кількісних та якісних змін в організмі та психіці людини, її мисленні, почуттях і поведінці, що є результатом біологічних процесів в організмі та впливів навколишнього середовища.

Особистість – це індивід, який має свідомість, самосвідомість, активно пізнає і перетворює навколишній світ відповідно до людських потреб.

Особистісний розвиток людини несе на собі віддзеркалення особливостей свого народу, нації, які необхідно враховувати у процесі навчання та виховання. Одне із завдань педагога у ЗП(ПТ)О на сьогодні полягає у тому, щоб створити такі соціально-педагогічні умови, які б здійснювали вплив на формування патріотичної позиції молоді. Проблема управління розвитком особистості здобувача освіти ЗП(ПТ)О, ефективного формування національних

й загальнолюдських духовних цінностей у педагогічній теорії та практиці була і залишається актуальною.

1. Управління розвитком особистості здобувача освіти закладу професійної (професійно-технічної) освіти

1.1. Особистість здобувача освіти, розвиток, виховання і формування особистості

Людина народжується як індивід, як суб'єкт суспільства, з притаманними їй природними задатками, формується як особистість у системі суспільних відносин завдяки цілеспрямованому вихованню.

Індивідуальність – це цілісна характеристика окремої людини, її оригінальність, самобутність її психічного складу. Не кожен індивід є індивідуальністю. Для цього треба стати особистістю.

Розвиток людини – процес становлення та формування особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких провідну роль відіграють цілеспрямоване виховання та навчання.

Розвиток людини не можна зводити до засвоєння, простого накопичення нею знань, умінь та навичок з різних галузей науки і практичної діяльності. Розвиток полягає передусім в якісних змінах психічної діяльності, в переходах від її нижчих шаблів до вищих, у виникненні нових рис пам'яті, сприймання, уявлення, мислення, волі, характеру тощо, у формуванні нових якостей особистості.

Формування особистості – становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку.

Поняття «розвиток особистості» та «формування особистості» дуже близькі, їх нерідко вживають як синоніми. Виділяють *три* види розвитку й формування особистості: *стихійне, цілеспрямоване, саморозвиток і самоформування.*

Людська особистість розвивається в анатомо-фізіологічному, психічному, соціальному напрямках. *Анатомо-фізіологічні зміни* – збільшення і розвиток кісткової та м'язової систем, внутрішніх органів, нервової системи. Психічні зміни – передусім розумовий розвиток, формування психічних рис особистості. Набуття соціальних якостей, необхідних для життя в суспільстві – соціальний розвиток особистості.

Розвиток особистості залежить від спадковості, середовища та виховання. Його джерелом і внутрішнім змістом є такі внутрішні і зовнішні суперечності:

- процеси збудження і гальмування;
- в емоційній сфері – задоволення і незадоволення, радість і горе;
- між спадковими даними і потребами виховання (дитина-інвалід завдяки вихованню досягає певного рівня розвитку);
- між рівнем розвитку особистості й ідеалом: оскільки ідеал завжди досконаліший за конкретного вихованця, він спонукає до самовдосконалення особистості;
- між потребами особистості та моральним обов'язком: щоб потреба не вийшла за межі суспільних норм, вона «стримується» моральним обов'язком людини, сприяючи формуванню здорових матеріальних і духовних потреб особистості;
- між прагненням особистості та її можливостями: коли особистість прагне досягти певних результатів у навчанні, а рівень її пізнавальних можливостей ще не достатній, для вирішення суперечності їй потрібно посилено працювати над собою.

В освітній діяльності педагогам варто враховувати, що розвиток особистості здобувача освіти має наслідувальний характер, а людська особистість розвивається в діяльності, під впливом середовища.

Цей розвиток відбувається як результат впливу на всі сторони людської психіки (на уроці, на виховному занятті повинні бути задіяні й мислення, і увага, і пам'ять, і уява, й емоційно-почуттєва сфера). Нові риси особистості потребують нового ставлення до неї (врахування у вихованні не тільки вікових

особливостей здобувачів освіти, а й того, що дитина щодня збагачується знаннями, життєвим досвідом, сьогодні є іншою, ніж була вчора).

Особливості фізіологічного та психічного розвитку пов'язані з анатомо-фізіологічним дозріванням організму (його органів, центральної нервової системи, залоз внутрішньої секреції). Увесь процес розвитку людини поділяють на певні вікові періоди.

Вікова періодизація (класифікація) – поділ цілісного життєвого циклу людини на вікові відрізки (періоди), що вимірюються роками.

У педагогіці шкільний вік поділяють на: молодший (6-7 – 11-12 років); середній, або підлітковий (12-15 років); старший, або юнацький (15-18 років). Межі вікових періодів відносно рухомі, тому що природний потенціал дітей і виховний вплив на них різні. Кожній віковій групі властиві певні анатомо-фізіологічні, психічні та соціальні ознаки, які називають віковими особливостями.

У середині кожної вікової групи існують значні відмінності, що залежать від природних задатків, умов життя і виховання дитини, їх називають індивідуальними особливостями (темперамент, характер, здібності та ін.).

Темперамент – індивідуально-типологічна характеристика людини, яка виявляється в силі, напруженості, швидкості та зрівноваженості перебігу) і психічних процесів.

Темперамент залежить від світогляду, характеру, освіти, виховання і позначається на всіх сторонах психічного життя й діяльності людини. Він зумовлений типом нервової системи. Сучасна психологія виділяє такі типи темпераменту:

- сильний, врівноважений, рухливий – *сангвінік*;
- сильний, врівноважений, інертний – *флегматик*;
- сильний, нерівноважений – *холерик*;
- слабкий, гальмівний – *меланхолік*.

Від урахування цих типологічних властивостей нервової системи здобувачів освіти в освітньому процесі залежать наслідки навчання й виховання.

Характер – комплекс сталих психічних властивостей людини, що виявляються в її поведінці та діяльності, у ставленні до суспільства, до праці, колективу, до самої себе.

Як і світогляд, характер є стрижнем особистості, визначає її індивідуальність.

Здібності – психічні властивості індивіда, що є передумовою успішного виконання певних видів діяльності.

До загальних здібностей, які виявляються в усіх видах людської діяльності, відносять *загальні розумові* здібності, пам'ять, увагу та ін. *Спеціальні* здібності відповідають вузкому колу вимог конкретної діяльності (музичний слух – для музиканта, творча уява – для конструктора та ін.). Для формування здібностей здобувачів освіти потрібні відповідні умови.

Формування особистості відбувається також у процесі розвитку її інтересів, потреб.

Інтерес – спрямованість людини на певний об'єкт чи певну діяльність, зумовлена позитивним, зацікавленим ставленням до чогось, когось.

Потреба – необхідність у чомусь.

Схильність – стійка орієнтованість людини на щось, бажання виконувати певну працю.

Нехтування індивідуальними особливостями призводить до того, що нерідко навіть здібні здобувачі освіти втрачають інтерес до навчання, праці й потрапляють до категорії так званих важких дітей. Належним чином поставлене виховання передбачає знання кожного здобувача освіти, тому що без урахування індивідуальності здобувачів освіти неможливе успішне навчання й виховання.

Розглядаючи питання розвитку й виховання особистості, не можна обійти проблему акселерації.

Акселерація (лат *acceleratio* – прискорення) – прискорений індивідуальний розвиток, за якого середньо фізичні та психофізіологічні константи дитини або підлітка випереджають оптимальні.

1.2. Особливості контингенту здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти

1) *Професійний принцип* комплектування навчальних груп (на відміну від територіально-вікового принципу комплектування класів середньої загальноосвітньої школи).

Наслідок: через те, що місце навчання здобувачів освіти та місце проживання часто знаходяться один від одного далеко (територіально не пов'язані), часто важко налагодити контакти з сім'єю здобувача освіти. У результаті цього мають місце: обмаль інформації щодо умов становлення особистості здобувача освіти, методи виховання, що застосовувалися, відірваність від сім'ї під час проживання в гуртожитку;

2) *Мотиви вступу* на навчання в цей ЗП(ПТ)О, як правило, не пов'язані з отриманням професії, за якою здійснюється навчання (вступають до професійно-технічного училища тому, що: найближче від місця проживання закладу; тут вже навчаються друзі, подруги; після закінчення цього закладу за отриманою в ньому професією можна влаштуватися на підприємство, де працюють батьки, які домовляться про хороше робоче місце тощо).

Наслідок: відсутність інтересу до професії, бажання оволодіти саме цією професією через не пов'язаність з нею подальших життєвих планів. Як результат – за три роки навчання може виникнути не тільки стійка байдужість до навчання, але й до праці взагалі.

3) *На навчання* в ЗП(ПТ)О часто вступають здобувачі освіти, інтереси яких в школі не проявилися чи не були виявлені їхніми вчителями («сірі мишки»).

Наслідок: соціалізація цієї частини контингенту здобувачів освіти ускладнена. Вона не змогла закінчитися в школі й ускладнюється в ЗП(ПТ)О, оскільки відсутність стійких інтересів робить неможливим плинність процесу входження до суспільства соціально-значимими шляхами. Ця група здобувачів освіти, за умови відсутності у них інтересів і успіхів у навчанні, несе в собі потенційну загрозу асоціальної поведінки, оскільки таку поведінку вони нерідко розглядають як єдино можливий спосіб соціалізації.

4) *Нерідко* серед колективу здобувачів освіти ЗП(ПТ)О зустрічаються здобувачі освіти, з якими в школі працювали малокваліфіковані вчителі.

Наслідок: ці здобувачі освіти не можуть, чи не хочуть, продовжувати навчання в школі, у багатьох з них сформоване стійке негативне ставлення як до навчання, так і до педагогів.

5) *Частина контингенту* здобувачів освіти ЗП(ПТ)О складають учні з відхиленнями в поведінці, яких можна охарактеризувати як «педагогічний брак».

Наслідок: якщо у навчальній групі таких здобувачів освіти 3-5 осіб, то в силу специфіки тієї чи іншої професії чи місця розташування ЗП(ПТ)О з них може бути сформована вся навчальна група.

6) *У навчальній групі* ЗП(ПТ)О зібрані здобувачі освіти з різних шкіл, з якими працювали вчителі, що представляють різноманітні наукові школи виховання, що відображалось у методах виховання, які вони застосовували.

Наслідок: неодноманітне ставлення здобувачів освіти до членів педагогічного колективу (і дорослих взагалі), до дисципліни, до однокласників, до самого себе тощо.

7) *Одностатевий склад* навчальних груп у силу специфіки тієї чи іншої професії.

Наслідок: відсутність такого об'єктивно необхідного для підлітків і юнаків виду спілкування, як спілкування з однолітками протилежної статі.

Все це спостерігається на фоні загальних прорахунків освіти:

1. *відсутність уваги* до конкретної людини і знань про неї;
2. *вербальний* (словесний) підхід до навчання та виховання і методи, пов'язані з ним;
3. *заборонно-обмежувальний* стиль виховання;
4. *відсутність уваги* педагогів до розвитку в здобувачів освіти загальнолюдських рис особистості (гідності, достоїнства, порядності, доброти, милосердя тощо);
5. *відсутність диференційованого підходу* до виховання юнаків та дівчат;
6. *фрагментарність, відсутність* цілісного підходу до виховання, тобто відсутність організованої життєдіяльності здобувачів освіти у стінах закладу освіти (виділялись окремі сторони виховання – естетичне, трудове, моральне та ін.).

1.3. Проведення психолого-педагогічної діагностики особистості здобувача освіти

Завданням сучасного класного керівника є виховати всебічно розвинену особистість. Необхідною умовою для цього є вивчення індивідуальних анатомо-фізіологічних і соціально-психологічних особливостей розвитку здобувачів освіти своєї групи та надання рекомендацій педагогічним працівникам, які працюють зі здобувачами освіти цієї групи.

Так, як не буває однакових двох сніжинок, так і не буває однакових дітей. Кожна дитина є особливою і неповторною. Біологічною основою індивідуальності дитини є типи нервових процесів, темперамент та переважання однієї з півкуль великого мозку. Усі ці характеристики є успадкованими і на їх основі під впливом навчання, виховання, середовища та зовнішніх умов формується поведінка та характер дітей.

Не менше важливе значення для розвитку дитини має соціальний напрямок. Тобто розвиток дитини визначається соціальними умовами: в якому

середовищі народилася та виховується дитина, у такому напрямі й відбуватиметься її розвиток.

Процес вивчення особистості здобувача освіти має відбуватися з дотримання правил:

1. Вивчення має бути скероване на виявлення особливостей фізичного, психічного і соціального розвитку конкретного здобувача освіти.

2. Дослідження процесів розвитку здобувача освіти має тривати упродовж усіх років навчання.

3. Рівень розвитку особистості має бути описаний як змістовна характеристика.

4. Вивчення особистостей здобувачів освіти та їх колективів важливе не саме по собі. Воно завжди має бути спрямоване на розв'язання конкретних педагогічних задач.

5. Прагнути дотримання комплексності у вивченні здобувачів освіти, охоплювати усі сторони фізичного, психічного і соціального розвитку.

6. Застосування методів та методик вивчення здобувачів освіти й колективів здобувачів освіти має відповідати віковим можливостям дітей.

7. Дослідження соціально-психічного розвитку, як правило, має відбуватися у природних умовах освітнього процесу.

8. Діагностикою мають бути охоплені усі здобувачі освіти.

9. Діагностика має проводитися систематично.

10. Вивчення здобувачів освіти поєднується з виховним впливом на них.

11. Вивчаючи здобувачів освіти, варто акцентувати увагу на позитивних, а не на негативних рисах характеру та поведінки.

Методи вивчення здобувачів освіти поділяються залежно від:

- *характеру участі* здобувачів освіти при їх застосуванні – на *пасивні* (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності) та *активні* (анкетування, тестування, соціометричні виміри, проєктивні);

- *часу проведення* – на *одномоментні* (анкетування, тестування та ін.) та *тривалі* (цілеспрямоване спостереження, біографічний метод та ін.);

- *місця проведення* – на *училищні* (групові та позагрупові) та *виробничі*;

Методи вивчення здобувачів освіти і колективів здобувачів освіти відрізняються залежно від:

- *характеру участі* здобувачів освіти під час їхнього застосування – на *пасивні* (спостереження, кількісний і якісний аналізи продуктів діяльності) та *активні* (анкетування, тестування, соціометричні вимірювання, проєктивні);

- *часу проведення* – на *одномоментні* (анкетування, тестування та ін.) і *тривалі* (цілеспрямоване спостереження, біографічний метод та ін.);

- *місця проведення* – на *училищні* (групові, позагрупові) та *лабораторні*;

- *сутності* – на *неекспериментальні* (спостереження, анкетування, бесіда, аналіз продуктів діяльності), *діагностичні* (тестування, шкалювання), *експериментальні* (природний експеримент, лабораторний експеримент) та *формувальні*.

Спостереження – це метод тривалого, планомірного опису особливостей фізичного, психічного і соціального розвитку, які виявляються в діяльності та поведінці здобувачів освіти під час освітнього процесу і дають змогу систематизувати отримані показники та зробити певні висновки.

Бесіда – метод установлення особливостей фізичного, психічного і соціального розвитку вихованців у ході безпосереднього спілкування. Бесіду можна проводити безпосередньо зі здобувачами освіти, їхніми однокласниками, батьками дітей, педагогами-вихователями, які беруть участь у здійсненні навчально-виховної роботи з окремими здобувачами освіти або колективом. Під час підготовки та проведення бесіди необхідно дотримуватися таких правил:

- бесіду зі здобувачем освіти потрібно починати із запитань на тему, яка може бути психологічно прийнятною для вихованця і сприяти встановленню контакту з ним;

- бесіду треба проводити, коли здобувач освіти не стомлений, за сприятливих умов, без присутності сторонніх осіб;

- запитання, які вихователь пропонує здобувачеві освіти, мають бути доступні й зрозумілі з урахуванням його вікових можливостей, індивідуальних особливостей, інтересів, потреб;

- не варто підказувати вихованцям бажані відповіді, вдаватися до навідних запитань;

- дотримуватися вимог педагогічного такту;

- не варто вдаватися до надто спрощених запитань, зводити спілкування до рівня жаргонної лексики;

- бесіда зі здобувачем освіти має тривати не більше 25-30 хв.

Аналіз продуктів діяльності – це метод вивчення здобувачів освіти, який передбачає ознайомлення педагога з результатами і наслідками їхньої діяльності для з'ясування рівня сформованості у них певних якостей, умінь, здібностей. З цією метою педагог-вихователь вивчає робочі зошити, щоденники, творчі роботи, малюнки, вишивки, моделі та ін.

Організація процесу виховання особистості здобувача освіти або колективу групи здійснюється у такій послідовності:

Перший етап. Визначають сукупність рис і властивостей особистості, які варто сформувати у вихованця, тобто формують ідеал. Коли йдеться про виховання групи, то мають на увазі формування такого колективу, який би за своїми якостями відповідав еталону, виробленому на основі мети виховання, поставленої суспільством перед закладом освіти.

Другий етап. Вивчають індивідуальні особливості вихованця (або колективу), його позитивні риси, недоліки в характері й поведінці, визначають, які риси не сформовано, а які перебувають у стадії зародження. Знання особистості вихованця (колективу), порівняння її з наміченим ідеалом дає змогу спрогнозувати її розвиток. Виходячи з цих даних, можна планувати виховну роботу з вихованцем (колективом). Тому важливо, щоб здобувач освіти (колектив) знав, що пропонує йому вихователь, приймав цей взірець для наслідування і докладав зусиль для досягнення поставленої мети.

Третій етап. Реалізовується програма виховання, тобто заплановані виховні заходи, що передбачає залучення вихованців до різних видів діяльності, участь у яких сприяє формуванню в них досвіду поведінки відповідно до ідеалу.

Четвертий етап. Спонування здобувачів освіти до самостійної роботи з розвитку особистості. Коли здобувач освіти починає займатися самоосвітою і самовихованням, можна вважати, що у вихованні досягнуто четвертого етапу.

На всіх етапах процесу виховання здійснюють педагогічне керівництво, управління цим процесом.

Управління процесом виховання – діяльність педагогів, що забезпечує планоірний і цілеспрямований виховний вплив на вихованців.

Управління процесом виховання потребує постійного вивчення результатів виховної роботи, рівня вихованості здобувачів освіти і колективу, виховних можливостей педагогічного колективу та батьківської громадськості й коригування змісту і методики виховного процесу з метою їх удосконалення.

Програма вивчення особистості здобувача освіти

1. Особистість здобувача освіти:

Динаміка потреб, мотивів, інтересів протягом усіх років у закладі освіти. Переважаючі моральні цінності здобувача освіти, ставлення до норм і правил поведінки в колективі, до одноліток, дорослих, педагогів. Співвідношення цілей здобувача освіти з цілями колективу.

Емоції та почуття в різних ситуаціях. Вольові особливості та їх прояв у колективі. Схильність здобувача освіти до самовиховання. Розвиток пізнавальних здібностей (пам'ять, мислення, сприйняття).

2. Здобувач освіти в сім'ї:

Коротка характеристика сім'ї як колективу (структур, розподіл ролей, обов'язків, взаємовідносин, традицій, участь у вихованні дітей дідусів та бабусь, культурний рівень сім'ї, погляди батьків на виховання, ставлення до закладу освіти).

Взаємовідносини здобувача освіти з членами сім'ї. Наявність чи відсутність обов'язків і відповідальності за доручену справу.

3. Здобувач освіти в навчальній групі:

Позиція учня в ділових і особистих взаємовідносинах у групі упродовж навчання. Тенденція до висхідної чи низхідної зміни статусу. Сприймання й оцінка здобувачем освіти своїх товаришів, оцінка власних якостей та позицій в колективі. Ставлення до громадської думки групи. Позитивні та негативні якості здобувача освіти, що склалися під впливом колективу навчальної групи. Рівень активності та ініціативи в самоуправлінні здобувачів освіти.

4. Навчальна діяльність здобувача освіти:

Ставлення здобувача освіти до навчання, до різних навчальних предметів. Навчально-пізнавальні інтереси. Мотиви навчання. Характеристика успішності здобувача освіти в цілому та з окремих предметів. Шляхи здобуття нових знань. Поведінка здобувача освіти на уроках різних викладачів та майстрів виробничого навчання упродовж навчання.

5. Взаємовідносини здобувача освіти і педагогів:

Динаміка взаємовідносин здобувача освіти з викладачами, майстрами виробничого навчання, класним керівником, вихователями, адміністрацією закладу освіти. Висловлювання і форми поведінки в спілкуванні. Сприймання і оцінка здобувачем освіти педагогів.

Спільні зусилля класного керівника та колективу здобувачів освіти. Врахування вікових та індивідуальних особливостей, потенціальних здібностей, перспектив розвитку особистості здобувача освіти.

ВИСНОВКИ

Управління є першим етапом тактичного рівня в алгоритмі системно організаційної діяльності в галузі професійної (професійно-технічної) освіти. Одне із завдань педагога у ЗП(ПТ)О на сьогодні, полягає у тому, щоб створити такі соціально-педагогічні умови, які б здійснювали вплив на формування патріотичної позиції молоді. Проблема управління розвитком особистості здобувача освіти ЗП(ПТ)О, ефективного формування національних й загальнолюдських духовних цінностей у педагогічній теорії та практиці була і залишається актуальною.

Людина народжується як індивід, як суб'єкт суспільства, з притаманними їй природними задатками, формується як особистість у системі суспільних відносин завдяки цілеспрямованому вихованню. Розвиток людини не можна зводити до засвоєння, простого накопичення нею знань, умінь та навичок з різних галузей науки і практичної діяльності. Його не варто розглядати лише з кількісного боку. Розвиток полягає передусім в якісних змінах психічної діяльності, в переходах від її нижчих щаблів до вищих, у виникненні нових рис пам'яті, сприймання, уявлення, мислення, волі, характеру тощо, у формуванні нових якостей особистості.

Важливим в управлінні процесом виховання є формування гуманних взаємин між здобувачами освіти. Управління виховним процесом варто спрямовувати на розвиток самостійності, ініціативності здобувачів освіти. Управління процесом виховання потребує постійного вивчення результатів виховної роботи, рівня вихованості здобувачів освіти й колективу, виховних можливостей педагогічного колективу та батьківської громадськості й коригування змісту і методики виховного процесу з метою їх удосконалення.

СПИСОК використаної літератури

1. Дуткевич Т. В. Практична психологія вступ до спеціальності// центр навчальної літератури, 2019. С. 50-85.
2. Психологія особистості: хрестоматія: навч. посіб. / О. Б. Мельничук, Р. Ф. Пасічняк, Л. М. Вольнова та ін. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. С. 532.
3. Сергеєнкова О., Столярчук О., Коханова О, Пасека О. Педагогічна психологія// центр навчальної літератури, 2019. С. 123-135.
4. Фіцула М. Педагогіка: навч. посіб. / М. Фіцула. К.: Вид. центр «Академія», 2002. С. 528.
5. [umo.edu.ua > images > content > institutes > cipo > Konkurs_UMO_2017](http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/Konkurs_UMO_2017).
6. <https://naurok.com.ua/upravlinnya-rozvitkom-osobistosti-uchnya-ptnz-116690.html>
7. <https://vseosvita.ua/library/tvorca-roboty-upravlinnya-rozvitkom-osobistosti-ucna-ptnz-101599.html>